

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ВТОР ОДДЕЛ

СЛУЧАЈ ТОМА против ЛУКСЕМБУРГ

(Молба бр. 38432/97)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

29-ти март 2001 год.

КОНЕЧНА

29/06/2001

Оваа пресуда ќе стане конечна под околностите зацртани со член 44 став 2 од Конвенцијата. Истата може да подлежи на уредувачка коректура.

Во случајот Тома против Луксембург,

Европскиот суд за човекови права (Втор Оддел), заседавајќи во Совет составен од :

г. К. Л. РОЗАКИС, *ПРЕТСЕДАТЕЛ*,

г. Б. Конфорти,

г. Г. Бонело,

г-ѓа Ф. Тулкенс

г-ѓа В. Стражничка,

г. П. Лоренцен,

г-ѓа М. Цаца-Николовска, *суди*,

и г. Е. Фрајберг, *архивар на Одделот*,

откако ја донесоа зад затворена врата на 30-ти ноември 2000 год., како и на 1-ви февруари и 8-ми март 2001 год.,

ја изрекуваат следната пресуда што беше усвоена на последниот споменат датум :

ПОСТАПКАТА

Случајот е покренат со Молбата (бр.384432/97) против Великото Кнежевство Луксембург, поднесена до Европската комисија за човекови права („Комисијата,“) согласно поранешниот член 25 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основни слободи („Конвенцијата,“) од страна на државјанинот на Луксембург г. Марк Тома („Молител“), на 9-ти септември 1997 год.

1. Молителот беше застапуван од г. П. Урбани, адвокат од Луксембург. Владата на Луксембург(во понатамошниот текст: „Влада“) беше застапувана од нејзиниот застапник г. Р. Нотар, адвокат од Луксембург.

2. Молителот тврдеше дека има нарушување на неговата слобода на изразување што е гарантирана со член 10 од Конвенцијата.

3. Молбата беше доставена на Судот на 1-ви ноември 1998 год. кога Протоколот бр. 11 на Конвенцијата стапи во сила (член 5 став 2 од Протоколот број 11).

4. Молбата беше доделена на Вториот Оддел на Судот (Правило 52 став 1 од Правилата на Судот. г. М. Фишбах, судија избран за Луксембург, се повлече од Советот за случајот (Правило 28). Претседателот на Судот според тоа ја именува г-ѓа. Ф. Тулкенс, судија избрана за Белгија, да го заземе неговото место (член 27 став 2 од Конвенцијата и Правило 29 став 1).

5. Со одлуката од 25-ти мај 2000 год. Советот ја прогласи молбата за делумно дозволива (*забелешка од записничарот*: Судската одлука може да се снабди од Регистарот).

6. И Молителот и Владата поднесоа забелешки за мериторноста (Правило 59 став 1).

7. Расправата се одвиваше јавно во Палатата на човековите права во Стразбур на 30-ти ноември 2000 год. (Правило 59 став. 2).

Пред судот пристапија:

(а) За Владата

- г. Р. Нотар, од Адвокатската комора на Луксембург*застапник*,
- г-ѓа А. Клеманг,
- г. Г. Филипс советник,

(б) за *Молителот*

г. П. Урбани, од Адвокатската комора на Луксембург, *советник*,

Судот ги сослуша обраќањата на г. Урбани и г. Нотар и одговорите на прашањата на еден од своите членови.

ФАКТИЧКАТА СОСТОЈБА

I. ОКОЛНОСТИТЕ НА СЛУЧАЈОТ

8. на 6-ти ноември 1991 година, *Тагеблад*, дневен весник од Луксембург што се објавува на германски јазик, отпечати една статија од новинарот Жози Барор за различни техники на пошумување што се користеле после бурите во раните 1990 години што опустошил од делот на луксембуршките шуми. Статијата се појави под наслов "*Wiederaufforstung ... das ganze noch einmal*" („Повторно пошумување...се одново“) и го вклучуваше следното:

(Превод од француски јазик снабден од страна на молителот)

„Цинизмот навистина не познава граници, бидејќи не треба да се заборава дека тие шумари ги сечат дрвјата, ги купуваат, садат, ги третираат со јави фондови, до штимање од милион франци. (Министри, начулете го увото!)

Што се крие зад сето тоа? Секако, ќе има целосно порекнување од страна на сите засегнати, но заклучокот што треба да се извлече после различните дискусии со луѓе од стопанската гранка треба да биде следниот: Подобро е повторно да се насадат по два-три пати со садници од продавач што дава дарешлив процент отколку еднаш со садници од фирма што не се стега да одбие да плати поткуп. (Коментар од некој што

е запознаен со системот: 'Знам само едно лице кое е непоткупливо.' Тој го кажа името на шумарот од 'Бамбеш'.)

'Природно', тоа е случај на таблоидскиот печат што уште еднаш објавува 'непоткрепени чудовишности'; 'природно', нема вистина во ништо од тоа, но сопствениците на шумите, било да е тоа државата, општините или приватните поединци, треба да бидат свесни за една работа: тие се оние што мора да платат за повторното пошумување со дубиозна корист; и тие се оние што треба да бараат политичките органи да ги отстранат од Шталите на Огеа, наместо постојано да се обидуваат, со мешовит успех да ги замолчат оние кои не се стегаат да го стават јавниот интерес пред приватните интереси на неколку 'буви во скротумот на државата на благосостојбата' (рече Дегенхарт).“

Молителот во тоа време беше новинар на една национална радио станица, РТЛ 92.5, за кое тој презентираше на седмичната емисија на луксембуршки јазик под наслов „Екомакгазин“ што се занимава со природата и екологијата. Тој го подигна предметот на проблемите поврзани со пошумувањето после бурите од 1990 година во бројни прилики во емисијата и алудираше, заедно со други луксембуршки публикации, дека системот пропаѓа.

Молителот го одбра пошумувањето за предмет на својот „Екомагазин на 6-ти ноември 1991 год. Тој ја започна емисијата со вовед во кој ги потсети слушателите дека претходната недела веќе говореле за „искушението на Шумската комисија да ја искористат приликата што сама им се појави“ и упати на „серија телефонски повици од луѓето ширум земјата кои имаа да кажат интересни приказни“. Тој продолжил и рекол „во секој случај едно е јасно: Поглавјето за Управата на шумите е многу побоцкаво отколку што луѓето си мислат“. Исто така извести, укажувајќи дека дава пример дека една личност што вршела некоја работа во шумата што била во негова сопственост

ангажирајќи приватен договорувач „веќе не знае каде да се сврти“ откако ја добила сметката за работата од страна на Шумската комисија одговорна за секторот повеќе од приватниот договорувач. После тој вовед, тој цитирал некои пасуси од горе наведената статија, за кој тој рекол дека биле „јакно срочени“. Тој помеѓу другото, рекол:

(Превод од француски јазик снабден од страна на молителот)

Но треба да се направат пари во воденицата исто како и во шумата. „Истото важи и за плантажите. Бидејќи тие може да се бројат во милиони. Во двостраната статија од денешното издание на *Тагебалт*, Жози Браун не ги штеди своите зборови за да ги пријави различните практики при садењето што ги користат Комисиите за шумарство и водоснабдување и не дава никакви концесии. Новинарот пишува а јас го цитирам. ’ Некој веќе бара извесна доза цинизам за да не се заборава дека тие градинари на шумата не расчистуваат, купуваат, садат и (во наводници) ги третираат шумите во јавна сопственост со свои сопствени пари, но од јавни фондови со милионски износи. ’ Жози Браун потоа дава доказ () за предлогот’ Подобро е повторно да се насадат по два-три пати со садници од продавач што дава дарешлив процент отколку еднаш со садници од фирма што не се стега да одбие да плати поткуп. ’ Новинарот од *Тагеблад* потоа го цитира авторитативниот избор од стопанската гранка и наведува како вели: ’Знам само едно лице кое е непоткупливо.’ Името на шумарот од Баумбуш се дава во врска со тоа. ’ Сопствениците на нашите шуми, без разлика дали е тоа државата, општините или приватни поединци, треба да бидат свесни за еден факт: тие се оние кои мора да платат купче за проекти на пошумување кои се сомнителни ’, повторно да го цитираме новинарот од *Тагеблад*. ’ Тие се оние што треба да бараат политичките органи да ги расчистат Шталите на Огеа еднаш засекогаш ’...„

9. Молителот објасни дека со таа „силно срочена“ статија, Жози Браун имплицитно упати на одредбата од Кривичниот Законик во врска со посредување, што им забранува на јавните

службеници што работат за државата или општините да ја користат својата службена положба за да стекнат лична добивка.. Тој додаде дека луѓето што работата за Комисијата за водостопанство и шумарство „имаат разумна плата и под никакви околности не може да побаруваат пари на рака и да се богатат на сметка на јавните шуми или на приватните сопственици, купувачи на шуми или расадници“.

10. Тој потоа продолжил со темата на емисијата и поставувал прашања на В., инженер од Комисијата за водостопанство и шумарство, пред да го праша Р., приватен сопственик на шуми:

(Превод од француски јазик снабден од страна на Молителот)

„Јако срочената статија од новинарот Жози Браун од ова утро вели: Подобро е повторно да се насадат по два-три пати со садници од продавач што дава дарешлив процент отколку еднаш со садници од фирма што не се стега да одбие да плати поткуп. 'Г. Р., што мислите за оваа силно срочена фраза? Вие исто така работите по малку во оваа гранка: какво е вашето искуство во оваа сфера? Дали е вистина тоа што го вели Жози Браун?

11. Откако Р. го изрази своето мислење по таа точка, молителот понатаму го прашал за предметот на увозот на садници, работа што претходно ја покренал со В., инженерот Тој му ги постави на Р. следните прашања:

(Превод од француски јазик снабден од страна на Молителот)

„А кое е вашето мислење за испораката на садници од странство, по можност преку луксембуршките трговци? Дали е можно садниците, кои доаѓаат од Унгарија или Шпанија, на пример, да се испорачуваат без проверка ?“

12. По одговорот на Р., Молителот ја заврши својата емисија со долга дебата на темата јавни тендери..

13. Во печатот на 19-ти ноември 1991 год., Здружението на луксембуршките шумари ја најави својата намера да поднесе тужба за клевета против Молителот.. Сепак, не го стори тоа.

Помеѓу ноември 1991 год. и февруари 1992 год. 54 шумари и 9 шумарски инженери покренале граѓански тужби за отштета против молителот тврдејќи дека тој го нарушил нивниот углед. Секој од нив побарувал по 1.000.000 луксембуршки франци (ЛУФ) како надомест жалејќи се дека тој ги навел обвиненијата од статијата објавена на 6-ти ноември 1991 год. во *Тагеблад* без на никаков начин да ги ублажи, поправи или да ги прокоментира „барем малку критички“, и дека тој ги пренел како свои. Со тоа тој јавно сугерирал дека шумарите во Луксембург (кои тогаш биле 80 на број) и сите луксембуршки шумарски инженери биле, со исклучок само на еден, поткупливи и корумпирани. Во своите обвиненија, и тие цитирале една луксембуршка пресуда од 1989 год, во која се сметало следното:

„ Со утврдувањето на слободата на печатот, Уставот не наметнува никакви ограничувања врз основниот принцип што се содржи во член 1382 и 1383 од Граѓанскиот Законик. Слободата на печатот не е неограничена и завршува таму каде што ги нарушува легитимните права и интереси на другите. Новинарите не уживаат никаков имунитет што ги иззема од нивната обврска да водат грижа за сите поединци, па дури и за државата и институциите, и секое прекршување на таа обврска, колку и да е мало, е незаконско согласно горе наведените членови од Граѓанскиот Законик што ги обврзуваат да дадат репарација сите кои со своите погрешни постапки, или небрежни дејствија или пропусти, предизвикале штета на други лица,

Новинарите може да се сметаат за групно одговорни за некој прекршок во однос на нивната обврска да бидат објективни и вистинити, (пресуда бр. 9.637 од 13-ти ноември 1989 год., *Сепал против Бевер*).

14. Шеесет и три изјави на побарување беа напишани со повеќе или помалку идентични изрази.

15. Молителот бараше различните тужби против него да бидат соединети и ги прогласи недозволиви по основ дека тој само цитирал изјави дадени од јасно идентификувани лица. Тој понудил да наведе сведоци за докази што ќе покажат дека неговото истражување открило бројни кривични дела во односната сфера. Тој исто така поднесе против-барање во однос на секој барател за исплата на 25.000 ЛУФ како надомест за подготовка на случајот за судење и 100.000 ЛУФ за злоупотреба на процесот и тегобни постапки; тој исто така побаруваше трошоци и издатоци.

Луксембуршкиот окружен суд ги испита шеесет и трите случаи на една расправа и донесе шеесет и три речиси идентични пресуди на 14-ти јули 1993 година. Тој им додели на секој од барателите по еден франк номинална штета, ги отфрли против-побарувањата и нареди на Молителот да ги плати трошоците и издатоците.

16. По испитувањето на текстот од горенаведениот пасус од статијата во *Тагеблад* и горе наведените цитати од исписот на радио емисијата на Молителот, Окружниот суд меѓу другото сметаше :

„Новинарот, Тома, ја зема статијата од Жози Браун, а особено нападнатиот пасус за да ја убеди јавноста дека законодавството што е во сила не е испочитувано и го усвои заклучокот на Браун.

Овој Суд смета дека потребата на зборовите:за да го ограничи кругот на луѓе што се засегнати во емисијата, употребата на заклучокот на Браун за да ги поткрепи своите тврдења, цитирањето на лице кое е наводно блиску запознаено со тој круг тврдењето дека тоа лице

познавало само една личност, што била непоткуплива, значело дека тие против кои е покренато обвинение можат доволно да се идентификуваат.

Во поглед на својата позиција (како вработен во Комисијата за шумарство), барателот бил доволно утврден во законот дека забелешките на Тома биле насочени против него.

Судот мора да анализира дали со таквите дејства тужениот извршил дело што потпаѓа да биде решавано согласно одредбите од член 1382 и 1383 од Граѓанскиот Законик.

Вистина е дека печатот има право, па дури и должност да ги критикува злоупотребите што доаѓаат под светлината на јавниот живот (ЦСЈ 23-ти март 1912 год. П. 8, стр. 346).

За професионалното новинарство е должност што е можно побрзо да објавува вонредни вести, вести и воопшто, се што им изгледа дека е од интерес. (Окружен суд во Луксембург) 14-ти февруари 1990 год. бр. 100/90). Печатот мора да го сочува своето право да критикува за општествената активност на поединците, што се вели, на сите оние чии работи директно ја засегаат заедницата. Печатот има право да каже што мисли за нивните активности, со тоа што да не го напаѓа нивниот углед и да дејствува со добра намера (Окружен суд во Луксембург 27-ми октомври 1986 год., *Лист за врски со Конференцијата Сен Ив* бр. 69, стр. 43).

Според тоа, Марк Тома совршено имал право да ги истражува проблемите поставени околу пошумувањето на шумите после бурите и да ги пријави и критикува практиките што ги смета за неконзистентни со законите и прописите.

Секако преку низа статии во печатот, луксембуршките новинари не ја пропуштија приликата да го привлечат вниманието на јавноста и на јавните органи кон работите што веруваа дека е нивна должност да ги критикуваат.

Иако е вистина е дека не може да се бара апсолутна објективност од новинарите во поглед на нивните релативни несигурни средства за

истражување, тие сепак имаат обврска да постапуваат врз основа на информации што се проверени до мерка до која имаат средства на располагање за тоа разумно да им биде овозможено. Законот бара новинарите да дејствуваат со добра намера и не бара да се дава имунитет на лица кои по пат на плукање, малициозност или глупост, сакаат со своите публикации да ги дискредитираат другите. Лошата намера може да се појави кога еден новинар има причина да се сомнева во вистинитоста на фактите или неговата способност да даде докази што ќе ги утврдат (Цив Брисел, 29-ти јуни 1987 год. J. T. 1987 год.).

Во овој случај, остануваше на Тома да докаже дека тој снабдил доволно докази што ќе овозможат да ги усвои тврдењата на Браун и да уверува дека тужителот бил виновен за корупција во врска со пошумувањето на шумите.“

17. После одбивањето на понудата од Молителот да наведе докази како премногу нејасна, Окружниот суд заклучи:

„Според тоа, Марк Тома не утврди дека има доволно докази за да покаже дека тужителот бил виновен за корупција во врска со повторното пошумување на шумите.

Не е на Судот да нареди или да изврши истрага на свој предлог со цел да му помогне на новинарот да изврши *ex post facto* истрага и да истражи дали требало пред објавувањето да го стори тоа.

Со давањето впечаток, без докази и без квалификација, дека сите функционери на Комисијата за водостопанство и шумарство засегнати со работите на повторното пошумување биле корумпирани без ниту еден исклучок, Тома ги пречекорил границите на своето право да дава добронамерни информации и според тоа, извршил прекршок“.

18. Молителот се жалел против сите шеесет и три пресуди. Во својата жалба, тој барал спојување на сите шеесет и три случаи покренати од шумарите и деветте тужби поднесени од шумарските инженери. Неговите противници го нападнале тоа

барање. Молителот не ја обновил понудата да даде докази што ја дал во првостепената постапка.

Апелациониот суд на Великото кнежество Луксембург (Седмиот Оддел) ја донел својата одлука со речиси идентични пресуди донесени на 30-ти јануари 1996 година. Тој пристапил кон барањето на Молителот за спојување и ги поддржал нападнатите пресуди. Во поткрепа на својата одлука на секој од тужителите да додели отштета од еден франк, Апелациониот суд го додал следниот основ кон оние врз кои се потпрел Окружниот суд:

„Со придавањето на фразите *'Ich kenne nur einen der unbestechlich ist. Sie nannte den Namen des Baumbusch-Försters'* не конкретна личност, туку *'berufene Stimme aus dem Milieu'*, што значи личност што ја познава, некој од позадина кој е свесен за доверливата материја и врз кој може да се потпре дека нема да даде лажни информации, текстот на статијата од Браун цитиран од жалителот сугерира на јавноста и ја води да поверува дека, покрај шумарот одговорен за Баумбуш нема ниту еден друг функционер од Комисијата за водостопанство и шумарство, без разлика дали обичен шумар или дури членови на управата, што е некорумпиран.

Следува дека спротивно на тврдењето на жалителот, текстот цитиран од него ги квалификува како поткупливи определена група идентификувани луѓе 'бидејќи сугерира дека функционерите на Комисијата за водостопанство и шумарство се во таа позиција и заедно претставуваат дефинирана група идентификувани лица.

Од горното следува дека барателите во првостепената постапка тужени по оваа жалба, врз кои лежи товарот на докажување на мериторноста на нивните барања, во поглед на нивните позиции (како персонал на Комисијата за шумарство), утврдиле дека текстот на Жози Браун цитиран од страна на молителот бил насочен против нив.

Понатаму, молителот не успеал во своите обиди да ја одрече одговорноста со аргументирање дека неговите забелешки не се ништо повеќе од цитати од нападнатата статија на Жози Браун.

Еден новинар не може да избегне одговорност аргументирајќи дека нападната статија што ја одбил е само репродукција на друга што е веќе објавена од некој друг бидејќи, избирајќи да репродуцира статија, тој го присвојува тврдењето содржано во репродуцираниот текст и со тоа има лична одговорност.

Тоа е позицијата, и еден новинар што само цитира од една статија што веќе се појавила, ќе избегне одговорност само ако формално се дистанцира себе си од статијата и нејзината содржина, иако во границите на вредноста на веста постои интерес за соопштување на содржината на статијата што веќе била објавена.

Во овој случај, сосема е јасно дека со повторување во 'Екомагазин' од 6-ри ноември 1991 год. на луксембуршки јазик на нападнатиот пасус од Жози Браун во изданието на *Тагеблад* од тој ден, жалителот не се дистанцирал себеси од цитираниот текст, а особено не од горе наведеното тврдење што тој го содржи.

Следи дека дури и претпоставката дека Молителот само го цитирал нападнатиот пасус од Жози Браун, тоа цитирање сепак го чини одговорен.

Конечно, Апелациониот суд подолу смета дека жалителот не успеал да ја утврди мериторноста на тврдењето за корупција содржано во нападнатиот пасус од статијата на Жози Браун, што ја цитирал без формално да се дистанцира од неа. Под тие околности, тоа тврдење само по себе утврдува дека кога во изданието на Екомагазин од 6-ти ноември 1991 година жалителот го повторил пасусот од статијата на Браун што го содржи тоа тврдење без резерва, дека спротивно на тоа што тој уверува, постоел недостиг на лоша намера од негова страна...

Следува дека со наведувањето на јавното мислење без докази да верува дека целиот персонал на Комисијата за водостопанство и

шумарство, од шумарите до директорот биле корумпирани, од кои единствен вработен што бил чесен е шумарот од Баумбуш, жалителот не ја исполнил својата обврска да дава добронамерни информации, па следствено, извршил прекршок што го чини одговорен согласно член 1382 и 1383 од Кривичниот Законик“.

19. Молителот се жалел до Касациониот суд, што ги отфрлил неговите жалби со две Пресуди од 20-ти март 1997 година. Касациониот суд меѓу другото рекол дека членовите 1382 и 1383 од Граѓанскиот Законик утврдиле систем за репарација, и дека подложно на последната реченица од член 24 на Уставот и член 16 (2) од Законот за печатот од 20-ти јули 1869 година, опфатот на тие членови во случаи во врска со печатот бил неограничен бидејќи, како и во секоја друга сфера, судовите требало да водат сметка за посебната природа на дејноста на новинарите кога одлучуваат дали е извршен прекршок.

II. РЕЛЕВАНТНОТО ДОМАШНО ПРАВО

20. Релевантните одредби од луксембуршкиот Граѓански Законик во врска со одговорноста согласно општиот закон гласи:

Член 1382

„Секое дело извршено од лице што предизвикува штета на друг, го чини лицето преку чија грешка била предизвикана штетата одговорно за репарација на истата.“

Член 1383

„Секој одговорен за штета што ја предизвикал, не само со своите дејствија, туку исто така и со своите небрежни пропусти или дејствија.“

21. За целите на членовите 1382 и 1383 прекршокот може да резултира од повреда на некое правило од Кривичен закон. Во

таков случај, жртвата може или да покрене граѓанска тужба, или да покрене или да се спои во кривична постапка како граѓанско лице.

22. Кривичното дело оштетување на угледот на некое лице е зацртано со член 443 од Кривичниот Законик што предвидува:

„Секој што во околностите предвидени подолу, со лоша намера обвини друго лице за нешто што подлежи на оштетување на нечиј углед или го изложува на јавен потсмев, ќе биде виновно за клевета ако, во случај каде тоа е можно, со Закон да пледира одбрана за оправдание, не се наведени дозволиви докази во поткрепа на обвинението. Ќе биде виновен за клевета ако Законот не дозволува одбрана за оправдание“.

23. Член 16 од Законот за печатот предвидува;

„Секој што учествувал како главен сторител, помагач или соучесник во кривични дела поврзани со печатот, ќе подлежи на кривична и граѓанска одговорност.

Сепак ако е познат идентитетот на главниот сторител, ако е тој Луксембуржанин или жител на Великото кнежество, печатар, уредник или било каков соработник ќе има имуните од тужба.,

24. Таа одредба го воведува поимот на „индиректна одговорност“ во постапките против печатот. Според правните коментатори, системот ја избегнува потребата работата на авторот да подлежи на претходна цензура од уредникот, издавачот или дистрибутерот. Тоа не е прашање на одговорност поради заблуда, туку за поврзување со едно лице, а тоа лице е авторот ако неговиот идентитет е познат и ако живее во Луксембург, или во недостиг на тоа, уредник, издавач или дистрибутер.

25. Член 18 од Законот предвидува;

„Никој нема да има право да се повикува по пат на извинување или оправдание за фактот дека пишуваниот, печатениот материјал, сликите

или амблемите се само репродукција на материјали објавени во Великото Кнежевство или во странство.

ЗАКОНОТ

I. НАВОДНАТА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 10 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

26. Молителот сметал дека пресудата против него претставувала неоправдано попречување на неговото право на слобода на изразувањето со повреда на член 10 од Конвенцијата што предвидува;

„1. Секој има право на слобода на изразувањето. Тоа право ја вклучува слободата да се има мислење и да се примаат и даваат информации и идеи без попречување од страна на јавен орган и без оглед на државните граници. Овој член нема да ги спречува Државите да бараат од радио, телевизиските или кинематографските претпријатија да имаат дозвола.

2. Користењето на тие слободи, бидејќи со себе носи должности и одговорности, може да подлежи на такви формалности, услови, ограничувања или казни што се пропишани со Закон и се неопходни за едно демократско општество во интерес на националната безбедност, територијалниот интегритет или јавната сигурност, за спречување на нереди или криминал, за заштита на здравјето и моралот, за заштита на угледот или правата на другите, за спречување на откривањето информации добиени во доверба или за одржување на авторитетот и непристрасноста на судството.“

А. Поднесоците од странките

Молителот

27. Молителот сметаше дека пресудата против него неспорно довела до попречување на неговото право на слобода на изразувањето, бидејќи дури и наредбата за номинална штета претставува попречување. Во секој случај, му било наредено да плати за трошоците на постапката.

28. Тој поднел дека попречувањето не било пропишано со Закон бидејќи диспозитивот на член 1382 и 1383 од Граѓанскиот Законик бил премногу нејасни и не го задоволувал критериумот за предвидливост. Тој го нагласува принципот дека еден посебен Закон треба да се стави пред Општиот закон, така што Законот за печатот на 20-ти јули 1869 година, што ги задоволува критериумите на пристрасност и предвидливост, треба да важи за постапката покрената против новинарите. Член 15 од Законот за печатот што утврди систем за индиректна одговорност, исклучува секакво попречување на слободата на изразувањето на Молителот, бидејќи едвај јасно го идентификува авторот. Во дополние, попречувањето било исклучено од едно супра-законодавно правило, имено член 24 од луксембуршкиот Устав. Конечно, тој поднел една пресуда од францускиот Касационен суд што отфрла една жалба против пресуда во која

Апелациониот суд во Париз отфрлил побарување на жалителите согласно член 1382 од Граѓанскиот Законик во постапка против печатот. Тој поднесе дека пресудата треба да биде применлива во овој случај.

Молителот рече дека попречувањето не стремело кон легитимна цел бидејќи лично не дал навредливи тврдења, туку само цитирал една статија напишана од Жози Браун. Така, иако било можно попречувањето на слободата на изразувањето на Жози Браун да се смета како да стремела кон легитимна цел, тоа не може да биде вистина во однос на попречувањето на слободата на Молителот.

29. Во врска со *Јершилд против Данска* (Пресуда од 23-ти септември 1994 година, серија А бр. Молителот на крај додал дека попречувањето не било неопходно за едно демократско општество. Тој објаснил дека дури и преземал мерки на претпазливост јасно назначувајќи дека цитира пасуси од една статија објавена од колега новинар, и ги повикал гостите во неговата емисија да ги искажат своите гледишта. Тој додаде дека темата била широко дебатирана и дека 11 кривични и 8 дисциплински истраги биле започнати за дејностите на функционерите од Комисијата за водостопанство и шумарство. Тој исто така инсистирал на фактот дека една реченица била непропорционална со значителноста на судските трошоци што му биле наредени да ги плати.

30. Тој поднел дека персоналот од Комисијата за водостопанство и шумарство не може да се гледа како да има право на посебна заштита што била дадена во случајот *Јановски против Полска* ((ГЦ), бр. 25716/94, ЕЦХР 1999-1), бидејќи фактите во случајот можело да се разликуваат од оние во овој случај.

Молителот заклучи со зборовите дека неговото право на слобода на изразувањето било нарушено од луксембуршките органи.

2. Владата

Владата сметаше дека пресудата против Молителот не може да претставува попречување на неговото право на слобода на изразувањето, бидејќи му било наредено да плати само номинална отштета, па така не претрпел никаква парична штета. Понатаму, казната која била симболична, не ја ограничувала ниту нарушувала слободата на изразувањето на Молителот. Судовите само го потсетиле Молителот дека слободата која е во прашање е релативна.

Владата поднесе дека попречувањето во секој случај било пропишано со Закон, и поточно, членовите 1382 и 1383 од Граѓанскиот Законик што утврдил општо правило за одговорност за прекршок во Луксембург. До мерка до која не постоел кодекс на однесување за определување на обврските на новинарите во таа сфера, бил применлив општиот Закон. Одредбите од членовите 1382 и 1383, што наметнувале обврска на секого што, преку негова грешка, или небрежен акт или пропуст предизвикал штета на друго лице, да даде репарација за тоа, и тие биле прецизни и достапни. Тие принципи, а особено, нивната примена на новинарите, биле објаснети и разјаснети од Судовите. Владата додаде дека молителот не можел да се потпре врз член 16 од Законот за печатот што утврдува еден систем за индиректна одговорност, бидејќи луксембуршките судови не нашле ништо против него врз основа на таа одредба. Тој имал одговорност за погрешно усвојување на зборовите на Жози Браун, бидејќи дал вовед со цитат на извадоци од статијата на

истиот, со изјава која го определувала неговото лично мислење. Така Молителот ја користел статијата на Жози Браун објавена во утринското издание на *Тагеблад* во својата емисија „Екомагазин“ без да ја провери релевантноста и веродостојноста на нештата на кои се осврнал со единствена цел да го поткрепи своето лично мислење.

31. Владата рече дека попречувањето стремело кон легитимна цел бидејќи било оправдано од потребата да се заштити угледот и правата на шумарите и претпоставката за невиност што дејствувала во нивна корист.

32. Владата на крајот уверуваше дека попречувањето било неопходно за едно демократско општество и е пропорционална со целта кон која се стремело. Во врска со тоа, тие ја нагласиле важноста на фактичките околности на случајот. Емисијата што е во прашање била емитувана на Национална радио станица на крајот на една долга кампања против управниците на шумите. Понатаму, бидејќи Луксембург е мала земја со малку шумарски инженери и шумари, засегнатите лица можеле да бидат јасно идентификувани од оние што ја слушале емисијата. Исто така било јасно дека Молителот дал тврдење дека функционерите од Комисијата за водостопанство и шумарство биле поткупливи од самиот почеток на емисијата. Со цитирањето на навредливиот пасус на неговиот колега новинар, тој со тоа само дал илустрација на тврдењето што дотогаш веќе го дал и кое продолжил последователно да го влошува, особено со упатување кон одредбите во врска со кривичното дело „посредување“. Во врска со тоа, Владата упати поконкретно кон Јановски, наведен погоре, каде Судот, по забелешката дека јавните службеници барале доверба од општата јавност со цел да ги вршат своите должности, сметал дека прагот на

проценката не бил пречекорен кога г. Јановски бил осуден за навредливи вербални напади против вршители на должност јавни службеници. На ист начин, Владата поднесе дека попречувањето било неопходно во светлина на важноста од заштитата на угледот на шумарите и недостигот на доказ како поткрепа на тврдењата на Молителот. Исто така било пропорционално на легитимната цел кон која се стремело. бидејќи отштетата била номинална а судиите не наредиле објавување на пресудата.

Б. Проценката на Судот

Општите принципи

Судот повторува дека слободата на изразувањето претставува една од суштинските основи на демократското општество и еден од основните услови за неговиот напредок и за самоостварувањето на секој поединец. (Види *Лингенс против Австрија*, пресуда од 8-ми јули 1986 год., серија А бр. 103, стр. 26 т.41). Иако слободата на изразувањето може да подлежи на исклучоци, тие „мора да бидат тесно толкувани а неопходноста од било какви ограничувања мора да биде убедливо утврдена“ (види *Опсервер и Гардијан против Велика Британија*, пресуда од 26-ти ноември 1991 год., серија А бр. 216, стр. 30, т. 59).

Подложно на став 2 од член 10, применливо е не само за „информациите“ или „идеите“ што се примени поволно или се сметаат како ненавредливи, или како предмет на индиферентност, но исто така и на оние што навредуваат, шокираат или вознемируваат. Такви се барањата на

плурализмот, толеранцијата и слободоумието без кои не постои „демократско општество“ (види *Хендисајд против Велика Британија*, пресуда од 7-ми декември 1976 година, серија А бр. 24, стр. 23, т. 49 и *Јершилд*, цитирана погоре, стр. 26, т. 37).

33. Печатот игра суштинска улога во демократско општество. Иако не смее да пречекори извесни граници, особено во поглед на угледот и правата на другите, негова должност е сепак да шири, на начин конзистентен со обврски и должностите, информации и идеи за сите предмети од јавен интерес. (види *Де Хак и Гијсел против Белгија* пресуда од 24-ти февруари 1997 год., *Извештаи* од пресуди и одлуки 1997-I, стр. . 233-34, т.37). Не само што има задача да шири информации и идеи, јавноста исто така има право и да ги прима. 45. Кога печатот нема да може да ја врши својата витална улога на „пес-чувар на јавноста“ (види *Торгеир Торегеирсон против Исланд*, Пресуда од 25-ти јуни 1992 год. серија А бр. 239, стр. 27 т. 63, и *Бладет Тромсо и Стенсаас против Норвешка* (ГЦ, бр. 21980/93, т. 62, ЕСХТ 1999 – III). Член 10 ја заштитува не само основата на идеите и информациите што се изразени, туку исто така и формата во која тие се пренесени (види *Обершлик против Австрија* (бр. 1), Пресуда од 23-ти мај 1991 год., серија А бр. 204, стр. 25, т. 57).

Новинарската слобода исто така го опфаќа можното прибегнување кон степен на претерување, па дури и провокација (види *Прагер и Обершлик против Австрија*, Пресуда од 26-ти април 1995 год., серија А бр. 313, стр. 19, т. 38).

34. Јавните службеници што дејствуваат по службена должност, секако и политичарите, подложни на пошироки ограничувања на прифатливата критика отколку приватните поединци. Сепак, не може да се каже дека јавните службеници

свесно се ставаат себеси отворени за блиско испитување на секој нивни збор и дело до мерката тоа го прават политичарите, па поради тоа треба да се третираат на исто рамниште со последните што се однесува до критиката на нивното однесување. (види *Обершлик против Австрија* (бр. 2), Пресуда од 1-ви јули 1997 год. *Извештаи* 1997- IV , стр. 1275, т. 29, и *Јановски*, наведена погоре, т. 33).

35. Понатаму, како предмет на општ принцип, „потребата“ за било какво ограничување на слободата на изразувањето мора да биде убедливо утврдено. Како што е познато, на прво место, на националните органи е да проценат дали постои „неодложна општествена потреба“ за ограничување и при вршењето на таа проценка тие уживаат извесен праг на проценката. Во случаи што се однесуваат на печатот, националниот праг на проценка е заокружен со интересот на демократското општество да осигурува и одржува слобода на печатот. Слично на тоа, тој интерес многу ќе претегне на вагата при утврдувањето, како што мора да се стори согласно став 2 од член 10, дали ограничувањето било пропорционално на легитимната цел кон која се стреми (види, *mutatis mutandis*, *Гидви против Велика Британија*, Пресуда од 27-ми март 1996 година, *Извештаи* 1996-II стр. 500-01, т. 40, и *Ворм против Австрија*, Пресуда од 29-ти август 1997 год, *Извештаи* 1997 - V , стр. 1551, т. 47).

36. Задачата на Судот при вршењето на неговата надзорна функција не е да го заземе местото на националните органи, туку по прво да ги прегледа согласно член 10 одлуките што ги донеле согласно нивното овластување за проценка. Правејќи го тоа, Судот мора да гледа на обжаленото „попречување“ во светлината на случајот како целина и да одреди дали наведените причини од страна на националните органи за таа

да се оправда се „релевантни и доволни“ (види, помеѓу многу други авторитети, *Фресоз и Руар против Франција* (ГЦ) бр. 29183/95, т. 45, ЕСХР 1999-I).

2. Примена на горенаведените принципи на овој случај

Во овој случај, на молителот му било наредено да плати номинална отштета заедно со трошоците и издатоците за пропустот да се повинува на својата обврска да ѝ даде на јавноста информации *бона фиде*. Тој цитираше од една статија во која колега новинар рекол дека, според некој што добро ја познава гранката, сите освен еден од функционерите на Комисијата за водостопанство и шумарство биле корумпирани. Апелациониот суд сметал дека молителот не се дистанцирал формално себеси од цитираниот текст и се сметало дека го усвоил тврдењето кое тој го содржел. Продолжил да смета дека молителот пропуштил да утврди дека тврдењето било добро засновано и со тоа вклучувал одговорност.

Пресудата против молителот неоспорно води до „попечување“ на користењето на правото на слободата на изразувањето од страна на Молителот“ (види *Леи Дју и Исорни против Франција*, Пресуда од 23-ти септември 1998 год., *Извештаи* 1998-VII, стр. 2880, т. 39).

Прашање е дали попечувањето може да се оправда согласно став 2 од член 10. Затоа неопходно е да се испита дали тоа било „пропишано со Закон“, дали стремело кон легитимна цел согласно тој став и дали било „неопходно за едно демократско општество“ (види Лингенс, наведена погоре, стр. 24-25, т. 34-37).

Судот забележува дека членовите 1382 и 1383 од Граѓанскиот Законик утврдиле принципи што ја уредуваат одговорноста за

прекршоци и дека луксембуршките судови ги применуваат тие одредби на новинарите во своето прецедентно право. „Никој нема да има право да се повикува по пат на извинување или оправдание за фактот дека пишуваниот, печатениот материјал, сликите или амблемите се само репродукција на материјали објавени во Великото Кнежевство или во странство. Судот следствено смета дека молителот требало до разумен степен да предвиди, ако е тоа потребно со барање совет од тие што се квалификувани да го дадат, дека забелешките емитувани во текот на неговата емисија не го чинат него имун на тужба и дека попречувањето може да се смета како да било „пропишано со закон“ (види *Сандеј Тајмс против Велика Британија* (бр. 1), пресуда од 26-ти април 1979 год., серија А бр. 30).

Судот смета дека основот врз кој се потпираат луксембуршките судови бил конзистентен со легитимната цел да се заштитат угледот и правата на шумарските инженери и шумарите, и претпоставката на невиност што работи во нивна полза. Следствено, целта на попречувањето била да се заштити „угледот и правата на другите“.

Судот сега мора да испита дали обжаленото попречување било „неопходно за едно демократско општество“ за таа цел да биде постигната, па поради тоа, да утврди дали тоа претставува неодложна општествена потреба, дали е пропорционално на легитимната цел кон која се стремело и дали причините дадени од националните органи за тоа да се оправда биле релевантни и доволни.

37. Судот од почетокот забележува дека постои посебна карактеристика што треба да се земе предвид во поглед на величината на земјата. Дури иако Молителот ги направил своите забелешки во емисијата без никого да спомене по име,

инженерите и шумарите лесно може да се идентификуваат од слушателите, со оглед на ограничениот број функционери вработени од Комисијата за водостопанство и шумарство во Луксембург.

38. Судот смета дека некои од тврдењата направени во текот на емисијата од 6-ти ноември 1991 год. од страна на Молителот за односните функционери биле сериозни. Во дополнение на статијата на Жози Браун, Молителот, помеѓу другото, упатил на „искушението за луѓето од Комисијата за шумарство да ја искористат приликата што самата се појавила“. Тој исто така алудирал на тешко кривично дело, „посредување“, од страна на функционерите на Комисијата за водостопанство и шумарство при тргувањето со приватни шуми, каде јавните службеници зависат од довербата на општата јавност за да ги вршат своите должности (види *Јановски*, наведена погоре, т.33).

Судот мора сепак да забележи дека темата покрената од емисијата била широко дебатирана во луксембуршките медиуми што засегнува проблем од општ интерес, сфера во која ограничувањата на слободата на изразувањето треба стриктно да се почитуваат. Според тоа, судот мора да внимава, како што е во овој случај, кога мерките што се преземени или казните што се наметнати од страна на национален орган се такви што го одвраќаат печатот од учество во дискусиите за работи од јавен интерес (види *Јершилд*, наведена погоре, стр. 25-26, т. 35).

39. Врвното прашање е дали националните органи правилно го користеле своето дискреционо право кога донеле пресуда против молителот за прекршување на неговата обврска да даде на јавноста *бона фиде* информации.

По тој предмет, Судот забележува дека не е неразумно да застане на гледиштето дека, бидејќи тоа го спори Владата, во

поглед на коментарите што ги дал во текот на емисијата, Молителот ја усвоил, барем делумно, содржината на цитатот што е во прашање.

Како и да е, со цел да се процени дали „потребата“ од ограничување на користењето на слободата на изразувањето била убедливо утврдена, Судот мора да го испита предметот суштински од гледна точка на резонирањето усвоено од луксембуршките судови. Во врска со тоа, судот забележува дека Апелациониот суд го имал предвид само фактот дека молителот цитирал свој колега новинар, и само врз таа основа, нашол дека тој го усвоил тврдењето содржано во цитираниот текст бидејќи пропуштил формално да се дистанцира од него.

Судот повторува дека „казната за еден новинар за помагање во ширење изјави дадени од друго лице... сериозно би го спречила придонесот на печатот кон дискусиите за работи од јавен интерес и тие не треба да се предочуваат освен ако постојат особено јаки причини за тоа“ (види *Јершилд* наведена погоре, стр. 25-26, т. 35).

40. Во овој случај Апелациониот суд прво ја испита содржината на спорниот цитат. Тие нашле дека припишувањето на спорната фраза „познавам само едно лице кое е непоткупливо“ некому што многу добро ја познава гранката, што се вели, некој што му е тоа многу блиску и врз кого „може да се потпреме дека не дава лажни информации“, статијата од Жози Браун „сугерира на јавноста и ја води да верува дека, настрана од шумарите одговорни за Баумбуш, не постои ниту еден друг функционер од Комисијата за водостопанство и шумарство ... кој е непоткуплив“. Апелациониот суд продолжил да смета дека Молителот не може да избега од одговорноста за тврдењето дека едноставно ја цитирал статијата на Жози Браун. Тој

објаснил дека „еден новинар кој само цитира од статија што веќе се појавила ќе ја избегне одговорноста само ако формално се дистанцира од статијата и нејзината содржина...“ На крајот, забележа дека, бидејќи Молителот цитирал еден пасус од статијата на Жози Браун што го содржи тврдењето, чија мериторност не ја утврдил, безрезервно, не постел „недостиг од лоша намера“ од негова страна.

Судот смета дека во околностите на овој случај тие не можат да се сметаат како „особено убедливи причини“ способни да го оправдаат наметнувањето на казната врз новинарот. Општо барање за новинарите е систематски и формално да се дистанцираат себеси од содржината на цитатот што може да ги навреди или провоцира другите, или да го оштети нивниот углед, не е помирливо со улогата на печатот да дава информации за тековните настани, мислења и идеи. Во овој случај, резимето на програмата покажува дека во секој случај Молителот конзистентно преземал мерки на претпазливост споменувајќи дека започнува цитат и цитира автор, и дека во дополние, ја опишал целата статија на неговиот колега како „јакно срочена“ кога ја коментирал. Тој исто така запрашал трето лице, сопственик на шума, дали тој мисли дека тоа што Жози Браун го напиша во својата статија било точно.

Во светлината на горе наведеното, основот даден за да се смета молителот за одговорен, не е доволен за да го задоволи Судот дека користењето на правото на слободата на изразување од Молителот било „неопходно за едно демократско општество“. Поточно, средствата што се употребени се непропорционално со целта кон која се стремело, имено „заштитата на угледот или правата на другите“.

Следствено, Пресудата против Молителот го прекршила член 10 од Конвенцијата.

II. ПРИМЕНАТА НА ЧЛЕН 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

41. Член 41 од Конвенцијата предвидува:

„Ако судот најде дека постои повреда на Конвенцијата или нејзините Протоколи, иако внатрешното право на односната Држава висока договорничка дозволува да се врши само делумна репарација, Судот, ако е неопходно, ќе даде сатисфакција за оштетената странка..”

Во случај судот да утврди повреда на Конвенцијата, Владата бара од него да ги одреди износите што треба да се доделат по пат на праведна сатисфакција врз рамноправна основа.

A) Штета

Парична штета

Молителот бараше износ од 43.538 луксембуршки франци (ЛУФ) за парична штета, вклучително 23.520 ЛУФ за неговите лични трошоци настанати за патувањето до канцеларијата на неговиот адвокат и до судовите, 63 ЛУФ за номиналната штета што ја платил на неговите шеесет и тројца противници, а остатокот како паушален износ за трошоците што ги имал за кореспонденција и телефонска комуникација со своите адвокати.

Молителот исто така побара 1.678.648 ЛУФ за трошоци и издатоци, што се состојат од 336.884 ЛУФ за судските трошоци за кои неговите противници рекле дека ги имале, 1.315.764 ЛУФ за судски такси од неговиот адвокат. Според гледиштето на Судот, тие трошоци, под претпоставка дека се оправдани, потпаѓаат под точката парична штета.

Судот повторува дека според прецедентното право, еден износ платен како репарација за штета може да се поврати само ако постои причинска врска помеѓу повредата на Конвенцијата, а претрпената штета е утврдена. Така, во овој случај, износите кои Молителот требало да ги плати на своите противници согласно одлуките на Судот можело да се земат предвид (номиналната од 63 ЛУФ, судските трошоци од 362.884 ЛУФ побарувани од адвокатите на неговите противници), плус трошоците за достава на документите од постапката што е обврзно согласно законот во Луксембург за валидноста на постапката, имено 378.493 ЛУФ.

42. Следствено, износот кој треба да се додели на молителот изнесува вкупно 741.440 ЛУФ.

2. Непарична штета

Молителот бараше 1.500 илјади ЛУФ како надомест за непаричната штета предизвикана со негативниот публицитет и емоционалната напнатост што следеле по пресудата против него.

43. Судот смета дека одлуките на луксембуршките судови против Молителот мора за него да предизвикале некоја nelaгодност. Како и да е, наодот за повреда на Конвенцијата дава доволно праведна сатисфакција за тоа.

Б. Трошоци и издатоци

44. Судот посочува дека, износите платени на другата страна согласно налозите од луксембуршките судови и трошоците за достава на документите во домашната постапка, мора да се сметаат како парична штета и биле решени од под таа точка.

Што се однесува до трошоците и издатоците што се поврзани со неговото застапување пред Судот, Молителот побарувал 12.149.927 ЛУФ, од кои 8.649.777 ЛУФ за постапката пред домашните судови и 3.500.150 ЛУФ за постапката пред институциите на Конвенцијата.

Судот повторува дека еден Молител може да ги поврати своите трошоци и издатоци само до мерка до која тие всушност и неопходно настанале и се разумни во однос на количината (види *Ботаџи против Италија* (ГЦ, бр. 34884/97, ЕЦХР 1999-V). 34884/97, ЕЦХР 1999-V). Судот смета дека трошоците и издатоците што ги побарува адвокатот на Молителот во овој случај се неразумни, и во поглед на информациите што ги поседува и горе наведените критериуми, како и пресудувањето врз рамноправна основа, на Молителот му доделува 600.000 ЛУФ.

В. Затезна камата

Согласно информациите што се на располагање на Судот, законската каматна стапка што се применува во Луксембург на датумот на усвојувањето на оваа пресуда е 5,75% годишно.

ПОРАДИ ТИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ

1. Едногласно смета дека постои повреда на член 10 од Конвенцијата,
2. Со шест гласа наспроти еден *смета* дека наодот за повреда само за себе претставува доволно праведна сатисфакција за непаричната штета претрпена од молителот;
3. Едногласно *смета*

(а) Дека тужената држава треба на Молителот да му ги плати, во рок од три месеци од датумот на кој пресудата станала конечна, согласно член 44 став 2 од Конвенцијата, следните износи:

(i) 741.440 ЛУФ

(седумстотиничетириесетиеднаилјадаичетиристотиничетирисет луксембуршки франци) за паричната штета;

(ii) 600.000 ЛУФ (шестотиниилјади луксембуршки франци) во поглед на трошоците и издатоците;

(б) Дека едноставната камата по годишна ставка од 5.75% ќе биде платежна од истекот на горе наведените три месеца до порамнувањето.

4. Едногласно го отфрла остатокот од барањето на Молителот за правна сатисфакција.

Составено на француски јазика и известено во писмена форма на 29-ти март 2001 година, согласно правилото 77 став 2 и 3 од Правилата на Судот.

Ерик Фрајберг
Записничар

Христос Розакис
Претседател

Согласно член 45 став 2 од Конвенцијата и Правилото 74 став 2 од Правилата на Судот, мислењето на делумното неслагање од г. Бонело е во прилог кон оваа Пресуда.

Ц.Л.Р.

Е.Ф.

МИСЛЕЊЕ НА ДЕЛУМНО НЕСЛАГАЊЕ ОД СУДИЈАТА БОНЕЛО

(Превод)

Не го споделувам мислењето на мнозинството дека наодот за повреда на член 10 од Конвенцијата сам по себе претставува доволно праведна сатисфакција за наводната непарична штета на молителот. Сметам дека таквото „одбивање на правен лек“ е незадоволително без разлика што Судот мисли. Понатаму, тоа е неконзистентно со условите на Конвенцијата, како што детално објаснив во моето Мислење на делумно несогласување во *Аквина против Марта* ((ГЦ), бр. 25642/94, ЕЦХР 1999-III).